

Hyvinvoiva amis. Peruskoulusta ammattiopintoihin ja työelämään Lapissa -hanke

Toimintasuositukset

Toimintasuositukset

Tausta

Ammatillisen koulutuksen reformi (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017) on uudistanut koulutuksen rahoitusta, ohjausta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää ja järjestäjä rakenteita. Uudistuksen lähtökohtana on ollut osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Se on vahvistanut nuorten yksilöllisiä opintopolkua ja lisännyt työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Joustavat etenemisen mahdollisuudet ovat kuitenkin tuoneet myös haasteita niiden nuorten näkökulmasta, joilla ei ole valmiuksia itsenäiseen työskentelyyn tai jotka ovat vaarassa pudota pois koulutuksesta tai tarvitsevat tukea eri elämän osa-alueilla.

Suomen nykyinen hallitus on jatkanut koulutuspoliittisia uudelleenlinjauksia oppivelvollisuuden laajentamisella (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020). Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran niihin oppivelvollisiin, jotka keväällä 2021 ovat perusopetuksen 9. luokalla (pääosin vuonna 2005 syntyneet). Jatkossa oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon. Tämä linjaus korostaa edelleen ammatillisen koulutuksen opiskelijaohjauksen ja oppimisen tuen käytänteiden kehittämisen tarvetta.

Jo aiemmin useiden hallitusohjelmien tavoitteina ovat olleet syrjäytymisen ehkäisy, lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen, varhainen puuttuminen, osallisuuden varmistaminen, ennaltaehkäisevien ja moniammatillisten palvelujen varmistaminen. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpano alkoi hallituskaudella 2016–2019 ja se jatkuu nykyisen hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2020–2022. Muutosohjelman tavoitteina ovat:

1. lasten, nuorten ja perheiden varhainen tukeminen ja hyvinvoinnin vahvistaminen
2. eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen
3. ennaltaehkäisevien ja korjaavien sotepalveluiden korkea laatu, oikea-aikaisuus ja saatavuus.

Keskeisinä keinoina em. tavoitteiden saavuttamiseksi on nähty kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen vahvistaminen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen lisääminen koulujen ja oppilaitosten yhteyteen, sote- ja sivistysalan yhteistyön vahvistaminen ja lastensuojelun asiakkaiden koulutukseen ja yksilöllisiin tuen tarpeisiin panostaminen.

Suosituks¹

I Nuorten toimijuuden ja osallisuuden varmistaminen opinnoissa

- Nuoria tuetaan opinnoissa parhaiten siten, että toiminta perustuu nuorten omaan kokemustietoon.
- Jo opintojen alussa herätetään nuorten oma päämäärätietoisuus ja rakennetaan heidän tulevaisuusorientaatiotaan.
- Nuoren sitoutuminen opintoihin ja kehittyminen tavoitteiden suunnassa mahdollistetaan joustavilla opetusjärjestelyillä ja tarjoamalla erilaisia opiskeluratkaisuja ja onnistumisen kokemuksia. Nuoren yksilölliset opiskeluhaasteet tuetaan huomioidaan.

II Monitoimijuuden kehittäminen

- Nuoret ja heidän huoltajansa ovat keskeisiä toimijoita monitoimijaisissa tiimeissä.
- Nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten (opetus- ja opiskeluhaastehenkilöstö) kesken luodaan keskustelemaan ja toisia tukeva työyhteisö. Ammatilliset tunnistavat oman työyhteisönsä tavat ja osaavat tarkastella sitä monitoimijaisen työyhteisön onnistumisen kannalta.
- Nuorten kanssa työskentelevä moniammatillinen tiimi tunnistaa yhteiset tavoitteet ja sopii niistä. Tiimi luo ryhmän kesken työnjaon ja neuvottelee nuorten ja heidän huoltajiensa kanssa toimien joustavuuden takaamiseksi.
- Nuorten kanssa työskentelevät aikuiset kehittävät asiantuntijuuttaan pohtimalla suhdettaan ammatilliseen identiteettiinsä ja omaa rooliaan ja panostaan monitoimijaisessa tiimissä. Keskeistä on kokemus- ja asiantuntijataidon vuoropuhelu. Ammatilliset ottavat aktiivisen roolin vuorovaikutuksen rakentamisesta nuoriin ja heidän huoltajiinsa.

III Sosiaalisesti kestävä yhteisön rakentaminen

- Organisaatioissa tunnistetaan johtamisen merkitys ja johtajien rooli keskeisenä monitoimijaisen toimintakulttuurin kehittämisessä. Työyhteisössä tunnistetaan henkilöstön asiantuntijapääoma ja kehitetään sitä.
- Organisaatiossa varmistetaan riittävä resursointi ja neuvotellaan avoimesti ja läpinäkyvästä resurssien käytön linjauksista.
- Organisaatioiden johdossa tunnistetaan ja kehitetään rakenteita, toimintatapoja ja -ohjeita niin, että varhaisen vaikuttamisen ja ennaltaehkäisevien toimintakäytäntöjen konkretisoiminen on mahdollista ja henkilöstö sitoutuu nuoria tukevaan ennakointiin.
- Organisaatioihin luodaan välittäviä ja turvallisia yhteisöjä. Niissä rakennetaan nuorten kasvua tukeva lähiympäristö yhdessä huoltajien ja paikallisten palvelujärjestelmien kanssa (mm. mielenterveys, nuorisotyö, sosiaalitoimi, poliisi).

¹ Suositukset perustuvat Euroopan Sosiaalirahaston rahoittamaan *#Hyvinvoiva amis* -hankkeen (S21470) alueellisessa ja kansainvälisessä kehittämis-yhteistyössä toteutettujen toimenpiteiden ja niistä kerättyjen aineistojen analyysiin.

#HYVINVOIVA
AMIS

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

